בסוד שיח

חזן הנשוי לנוכרית, האפשר להצטרף למניין?

יהודים שומרי מצוות הפוקדים את חדשה לע"תים קרובות ומתפללים בבית הכנסת היחיד, למיטב ידיעתי, הפעיל בעיר, בית־כנסת נורי"ק המפורסם, הניחו באחרונה על שולחנו של הר"שון לציון, הגר"מ אליהו שליט"א, מספר שאלות הלכתיות לגביו.

"...הרב שם היה פעם רב קונסרבטיבי ומשקר־בל את תפקיד רב בית הכנסת, נאות להיות רב אורתודוקסי. רוב הציבור המגיע להתפלל שם מדהב מגרים שיודעים מעט שבמעט על יהדות ורוצם מתפרנסים בדרך כלשהי מהקהילה. מדי פעם מתפללים שם תיירים, ביניהם יהודים חסי־דים. הש"ץ הקבוע הוי עם נוכריה היא באה לבית הכנסת לשמוע את תפילת בעלה אך מסרבת לה־תגייר. אותו ש"ץ עובד גם כמשגיח כשרות של רב ביהכנ"ס, הרב מייקל שוחדיך. החזן הנ"ל, מר פיטר (צחיאל) קובליק, הוא זה שאומר גם את ה'מי שבירך' על הבימה בקריאת התורה. בנוסף: מדי שבת לאחר התפילה עולה לבימת בית הכנ־סת ילד גוי (שאביו יהודי) ושר את 'שיר השבחה'. האם מותר לנו להתפלל בבית הכנסת הזה ובכך לתת הכשר להנהגות פסולות הידועות לנו ושאינן יודעות לנו? באם אין היתר לש"ץ כזה להתפלל לפני התיבה, האם מותר לנו להתפלל בבית הכנסת הזה בשעה שהוא אינו שם?..."

תשובת הראשון לציון, הגר"מ אליהו: "אין להתפלל שם. עדיף במקום אחר ואפילו ביחידות. אין היתר בלשהו לילד שאינו יהודי לשיר את "שיר השבחה".

ופוסק אחר מהידועים, כותב באותו ענין: "ה' נשורי לנכריה לא ינימוהו כלל אפילו להיכנס לבית הכנסת ועל תפילתו וברכתו נאמר: זבח רשעים תועבה. ומובא בפוסקים שלא יענו אמן אחר ברכותיו." ואשר לשאלה אם יש טעם למ־חות שמא זה יגרום למחלוקת, השיב: "ואין שייך חשש מחלוקת במקום איסור, ובנידון דידן שידוע לרבים שהש"ץ הוא בעל עבירה, יש במצב הנוכ־חי גם חילול השם ובמקום חילול ה' אין חולקים כבוד וכו'".

יצוין כי הרב מייקל שוחדיך, רב בית הכנסת, מחזק להשתתף במושבים השונים של ועידת רבני אירופה – מה שנותן לו גושפנקא להמשיך ולנהל את בית הכנסת היחיד הפעיל בווחשב באופן שבו הוא מתנהל.

בעלי עסקים בפולין, שומרי מצוות, קובלים על שיתוף הפעולה בין רב ציוני אורתודוקסי, שי־דיו רב לו בענייני גיור, לבין הרב שוחדיך בנוגע של מקומיים שאינם יודעים בין ימינם לשמאלם בענייני יהדות.

טוב יעשו הדברנים הראשיים אם יאמרו דעתם בפומבי על טיב הגיורים הללו, שעלולים להיות פתח לגיורים מסוג אחר ר"ל.

"הפאה ההודית" נדונה כבר לפני 36 שנה

"בירחון רבני מרכזי", "קול תורה" (העורך הרב שמואל אהרון שוחרי, המו"ל: הרב בן־ציון שוחרי, גיליון ניסן־אייר תשכ"ח, נדונה בהרחבה סוגיית הפאות הנוכריות מהדו. לאמור: כבר לפני 36 שנה היו יהודים כל הפרטים על ה"פאות" מהודו, שעתה עודדו קול רעש גדול.

לא אחד מאשר ראש ישיבת ההסדר מעלה אדומים, הרב נתנם אליעזר רבינוביץ שליט"א, העלה את הסוגיה הזאת בהיותו רב בסוחנטר ראונוויו, קנדה. תחת כותרת: "על שיער הבא מהודו לגבי פאה נכרית", פירסם הרב רבינוביץ חקירה הלכתית מקיפה, שבסופה הוא פוסק למ־עשה לאמור, אך מציע את השאלה לפני "גדולי הדור אשר על־פיהם ישק כל העם".

פלא פלאים הוא ששלושים וכמה שנים יודע מכתבים־הלכתיים על הבעייתיות של האפות הנוכריות שמקורן בהודו ואיש לא טרח כלל לתת דעתו על כך למרות שמדובר בתקרובת עבודה־זרה ממש לגבי רוב השערות, ובכל מקרה לא שייך לגביהן ביטול ברוב, משום שמדובר ב"איסור ניכר".

סיום הש"ס – חגיגות ענק

אולם "מדיסון סקווייר גרדן", ניו־יורק, על עשרות אלפי מושבניו, כבר נשכר כדי לחגוג בו את סיום הש"ס על־ידי לומדי הדף היומי. האולם הזה הוא רק אחד מני עשרות אולמות ענקיים ברחבי ארה"ב והעולם היהודי, שנשכרו לציון האירוע הזה של סיום מחזור נוסף של לימוד הדף היומי.

הוועדות היחומות את אירועי סיום הש"ס, שכרו גם שעות לוויין כדי להבטיח חיבור בין כלל קהילות־ישראל בעת מעמד הסיום, וצפויות שעות רבות־עניין במהלך הסיומים הללו. "קול ה' בהדר"

"שתהא בנו אהבת תורה"

בשעה שתיים ושלושים בלילה, ביום רביעי שעבר, הצצתי לאולם בית המדרש של ישיבת "נתיב אריה" (ע"ש הרב אריה בינה זצ"ל) המאכ־לסת את בניין האירדה לשעבר הצמוד לכותל המערבי. האולם היה מואר כולו וישבו שם צעי־רים ולמדו תורה. מדובר בצעירים תושבי־חוץ המגיעים ארצה לשנה־שנתיים להתבשם מתורת ארץ־ישראל. שלוש שעות קודם לכן השתתפתי ב"סיום" פרטי שערך אחד התלמידים למסכת ברכות. הכל התנהל אמנם בשפה האנגלית, אבל ראיתי שם הרבה אהבת־תורה ויראת־שמיים המ־בנים בכל הלשונות. וכשיצאתי משם לאוויר הלילה הקסום של ירושלים עיר הקודש ופני אל הכותל המערבי, התפללתי בלבי שהיחסים בין אבות לבין בנים ולהיפך: בין בנים לבין אבות בכל העולם היהודי, יהיו כפי שהם קיימים ב"ב־תיב אריה" בין ראש הישיבה, הרב אהרון בינה שליט"א, לבין תלמידיו ולהיפך: בין התלמידים לבינו.

אהבת תורה בשתי פניה, משוה, משוה.

"ועל כמה "יושב הקב"ה?"

בימים אלה הסתלק (84) לבית עולמו רבי יצחק רוד גושפרב זצ"ל. היה משומרי הזיקות האוהבות של יהודים לעיר הקודש. מנכרי הדפת, של עיר הבצות, שלא היה לו בעולמו רבב חלת עבר רות ה'. כשנכנסתי בפעם הראשונה לדירתו בשכונת בתי וויסנברג (ליד בנייני וופניק) לא האמנתי למראה עיני. ריהוט ישן ונושה להתפרק בדירה צנועה. בקושי היה שם מטבח, ואם היו אומרים לוד שכאן הוא הקים את משפחתו העניפה – קרוב לחודאי שלא היה מאמין. הוא נשא בנאמנות את כתר־נת "ירד" מחזיק הזיכרון הישן" ולא נתן לשום מוסד שבהשפעתו להנות מכספי משלם המסים הר־שראלי. בשנים האחרונות סבל מכאבים נוראיים בברכיו ובקושי רב יכול היה ללכת. הבאתי לביתו את ר' יוכל אשרוב, מומחה בעל שם עולמי באוקספנקטורה (דיקור במחטים), כדי שינסה להקל על כאביו.

שרם שהחל בטיפול שאל אותו רבי יצחק רוד זצ"ל: "על כמה אתה יושב?" אשרוב הופתע מה־חטטנות, עד שהגיעה השאלה השניה: "ועל כמה הקב"ה יושב?" לאמור: מה המשכורת שלה משאר שרוב לא ידע את התשובה, ענה לו רבי יצחק רוד: "ואתה קדוש יושב תהילות ישראל". הקב"ה מתפרנס מבעודת ה', מברוך ה' וכיו"ב. זו הפרנסה של הקב"ה: תהילות ישראל."

היהודי הנדד, ר' לוזר שויבל ז"ל נאמנו של "בית המדרש הישן"

בין כמה ערים נע ר' לוזר צוויבל כל ימיו. בין העיר מץ' בצרפת שבה חי את ימי עלומיו ואת שנות זקנתו, לבין מנהטן, שבמעלה האפר וסט סיידּ שלה הקים את משפחתו ועשה חייל לבין סאן פאולו בברזיל שם מתגורר בנו היחיד. ובכל המקומות הללו זכר לוזר מאין בא – מן ה"שטע־טיל" בפולין, מחצר הרבי ומבית המדרש הישן, ומאן הוא הולך – לארץ ישראל, שבה אמנם לא התיישב, ובכל זאת כשבא לבקרה, שמח לראות אותה בבניינה, בהתפתחותה. ביקר בישובי גוש עציון ונהנה לגלות את הדור הצעיר, בני ישיבות הסדר ולהתוודות עימם.

לוזר צוויבל נולד בשנת תר"ץ, 1910, בז'צוב (בפי יהודיה ריישא) לוהודיו ר' הירש חנה לבית פיין, נצר למשפחת חסידיות, אנשי עטל חסד. לוזר, נקרא על שמו של הסדיק הצנואי רבי לוזר זצ'ובער.

בתחילת 1924 נתחו על יהודי פולין "גזירות גראבסקי". אף שהגזירות הכלכליות כוונו נגד כלל מעמד הביניים בפולין המתמוטטת כלכלית, נפגעו ממנה במיוחד וקודם לכל, יהודי פולין. יהודים להמוניהם נטשו את פולין. חלקם לארץ ישראל במסגרת "העלייה הרביעית".

משפחת צוויבל בחרה להגר (1926) לצרפת ומצאה לה מקלט, בלוריין, בעיר מץ', עיר של ה"שאנת אריה" ורבי יונתן אייבשיץ כפי שהיה ר' לוזר מזכיר תמיד. המשפחה שכרה דירה קטנה מעל מאפיה ואביו של לוזר חזר לעסוק במסחר זעיר.

כבז'צוב, גם במץ' ובסביבותיה, לוזר גילם באישיותו את היהדי הפליט שבמאמצים אדירים שיקם את חייו. הוא הגיע עם משפחתו מפולין לצרפת כמעט בתיסר כל. בן יחיד למשפחה שבה עוד שתי בנות. וכיוון שכך, צדיך היה להטות שכם עם אביו ולסייע לפרנסת המשפחה. על לימו־די הגימנסיה ויתר, משום שבמץ' לא היה בית ספר יהודי ומשום שבשיעורים בבית הספר המקו־מי נדרש ללמוד בגילוי ראש. אביו שכר צעיר יהודי חזה לימד את לוזר לימודים כלליים. בין כה וכה חלה אביו ונפל למשכב הנשל נפל כמעט כולו על לוזר. אף שרצה ללמוד ולעסוק בתורה, נאלץ לבחור במסלולים של יהודים, מהגרים־עניים כמותו, וזכה המציע את מרכולתו בעיירות וב־כפרים.

לוזר היה משכים לתפילת שחרית ולשיעור בגמרא ואחר מעמיס על גבו שני תרמילים מלאים בפריטי גלנטריה, נוסע בכבכת לעיירה מסוימת ומשם הולך ברגל מכפר לכפר. הוא לא שב הבי־תה בטרם הסלים את מכסת ההכנסה שקבע לעצמו. עד אשר ישתכר את הפרנקים שיאפשרו לס־שפחה להתקיים, לאבא לקבל טיפול רפואי ולו עצמו לרכוש עוד ועוד סחורה לימים נוספים של שוטטות מפרכת בכפריה של לותיין. כמרבית המהגרים לא היה לו רשיון לנדוכלות, ואולם הוא לא נתפס על ידי הרשויות ואף זכה לסייעתא דשמיא ועשה חייל בעסקיו, וכך עברה המשפחה לדירה מרווחת יותר באחוד הסוכן של הדובע היהודי. כשנפטר אביו המשיכו לוזר ואמו בעבודת המסחר הד־עיר שלהם ולימים פתחו חנות לקונפקציה.

בשנת תרצ"ו 1936 נשא לוזר את הגב' בלה קליין מברייסל לאישה והתיישב בברייסל. לא עבר זמן רב עד שפרצה מלחמת העולם השנייה והצודד הנאצי פלש לבלגיה וצרפת. לוזר ואשתו נמל־טו לניצה. בני המשפחה במץ' ברחו לבודדו. כולם עברו, בחסדי השם, את אימי המלחמה ושרדו. בניצה התיידד לוזר עם הקונסול הפורטוגזי וזה סידר לו, בתמורת תשלום הגון, ויזה משפחתית, לר־בות למשפחת אשתו, לפורטוגל. בליסבון נולד בנו היחיד הנרי. בשנת 1944 הצליח לוזר להעביר את משפחתו לניו יורק, ושוב התחיל מבראשית עד שהתבסס וממכירת גרביים הגיע לבהרות היה לומים. הוא קבע את ביתו בלב האזור היהודי השוקק חיים של האפר וסט סיידּ. בין ריברסיידּ דרייב לברודוויי. נקלם היטב בסביבה והיה לדמות ידועה ואהודה בבתי הכנסת ובתי המדרש הרבים. עכ־שיו כשבא אל המנוחה ואל הנחלה שלח את בנו יחידו ל"ישיבה אוניברסיטה" והוא עצמו חזר, תוך כדי היותו איש עסקים, לתלמודו ולמדרשו.

לאחר פטירת אשתו ולאחר שבנו קבע את ביתו בסאן פאולו, שם הוא משמש כרב (לא אותתר רוסקי, לעונמת לבו של האבן), חזר לוזר למץ', אל אותתו סטיל שראוב. את עשרים שנותיו האח־רונות עשה במץ' כאחד מעמודי התוך של הקהילה. מופת לצעירים ולמבוגרים, תלמיד חכם נאה ונאמן.

כחצי שנה לפטירתו, ותוא רשימה קצרה זו לזכרו ולבני דמותו ההולכים ונעלמים מנוף חיינו.

פדיון־נפש

כמה מקוראי "הצופה" פנו בשאלה, היכן ניתן באזור המרכז לעשות פדיון־נפש כאשר הדבר נר־רש. אני בדרך כלל נוהג מאוד מלהמליץ בענייני שכאלה ומה גם שעל לוחות המודעות בבני ברק, למשל, יש מדי פעם הצעות למכביר. ובכל זאת, בלי לפגוע באחדים ח"ו, אני מייעץ למקר־רבים אלי לפנות לרב יחזקאל בינג שליט"א, ראש ישיבת המקבלים "עלי־נור" שברחוב חזון־איש, בני־ברק. אם אינני טועה סכום הפדיון הוא 160 ש"ח והוא נעשה על־פי כוונות הרש"ש במטבעות כסף מהוד. גם חסרי־אמצעים מתקבלים במאור־פנים. הטלפון וגייר של הרב בינג: 054-928897 ובביתו: 03-5798972.

schiffs@013.net.il

עורכת המוסף: נעמי גוטקינד־גולן